

Samen maken we het recreatief aantrekkelijker

**KAAG &
BRAASSEM**

Beleef het verhaal

Recreatievisie
en actieprogramma

Stichting
Kaag en Braassem
Promotie
Juni 2023

Recreatievisie en actieprogramma:

Samen maken we het recreatief aantrekkelijker

Voorwoord	004
h.01 De waarde van ontspanning door inspanning	006
h.02 De recreatiegemeente en het merk	008
h.03 Niet alles kan overal en het wordt steeds voller en drukker	010
h.04 Eerdere plannen	012
h.05 Wat vinden en willen de inwoners?	014
h.06 Recreatie, de vrijwilligers en de ondernemers	016
h.07 Recreatiegemeente: de uitdaging	020
h.08 Gebiedsgerichte uitwerking	022
h.09 Beleidsaanbevelingen	026
Bijlages	028

Inhoud

Samen maken we het mooier. Dat is de opdracht die wij, stichting Kaag en Braassem Promotie, onszelf hebben gegeven. Wij vertellen het verhaal van onze recreatief aantrekkelijke gemeente en daarin staan we niet alleen. In de omgevingsvisie staat beschreven dat ook het gemeentebestuur de samenwerking zoekt in deze. Zij kunnen het niet alleen en vragen inwoners, ondernemers en organisaties een bijdrage te leveren. De boeren en onderwijzers, de mantelzorgers, ouderen en jongeren om samen een “topprestatie” te leveren. Want zo is te lezen in de omgevingsvisie: “Zij aan zij maken we onze gemeente elke dag een stukje mooier!”

Deze recreatievisie is een uitdaging die wij graag op ons hebben genomen. Voor een stukje dan, want de omgevingsvisie gaat ook over wonen, economie, veiligheid, mobiliteit, energie en grondstoffen, natuur, water en lucht en niet te vergeten gezondheid, welzijn en zorg. Last but not least: over de elf dorpen en het buitengebied. Wij van Kaag en Braassem Promotie hebben onze omgeving bekeken met een recreatiebril. Maar dan wel met een integrale bril, want recreatie in onze groenblauwe omgeving verdient veel meer dan de economische benadering waar bedrijven op kunnen inspelen. Recreatie is immers vooral goed voor ieders gezondheid en welzijn.

In de maanden april en mei hebben we, gesteund door de gemeente en met veel plezier, een verkenning uitgevoerd door te praten en te luisteren naar wat leeft in onze elf dorpen. Door beleidsdocumenten te bestuderen en te praten met ondernemers en ambtenaren. En niet te vergeten met inwoners die, in georganiseerd verband, een bijdrage leveren aan het recreatief aantrekkelijker maken van onze gemeente. Onze conclusie? Aantrekkelijker maken kan en is nodig, de vraag naar ruimte voor recreatie in het groen en blauw zal de komende jaren alleen maar toenemen én recreatie is goed voor onze gezondheid en welzijn. Het kost alleen wel enige inspanning.

Juni 2023

John Willemsen

Voorzitter Kaag en Braassem Promotie

Projectteam

Kaag en Braassem Promotie

Kitty Hoogenboom
Judith Lemmers
Niko van Brussel
John Willemsen

Gemeente Kaag en Braassem

Eva Niens
Erik Kreike

Eindredactie

Alice Bakker Tekstbureau In Wordenland

Grafische vormgeving

Windkracht 10

Voofwoord

De letterlijke betekenis van recreëren is “herscheppen” door niet te werken

h.01

De waarde van ontspanning door inspanning

Wandelen, fietsen, varen en nog veel meer: recreatie. De letterlijke betekenis van recreëren is “herscheppen” door niet te werken. Je verdient er geen geld mee. Of zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek het definieert: alle activiteiten die je voor je plezier onderneemt.

Waarom is recreatie belangrijk en heeft de gemeente daarin ook een taak? Uiteraard heeft recreatie een economische waarde en daarom is het ook opgenomen in de omgevingsvisie. Het is niet alleen van waarde voor dat hoofdstuk en er is aandacht bij de andere thema's gewenst. Volgens de provincie Zuid-Holland¹, die zich baseert op wetenschappelijke rapporten, draagt recreatie in de groene openbare ruimte bij aan de gezondheid, het welzijn, het sociaal welbevinden en de lokale identiteit van de inwoners.

Hoe zit dat?

1. Groen heeft een bewezen positief effect op stemming, concentratie, hartslag en bloeddruk.
2. Een aantrekkelijke en groene openbare ruimte bevordert sociale relaties tussen mensen, vermindert gevoelens van eenzaamheid en reduceert stress.
3. Een groene (en blauwe) omgeving zet aan tot bewegen. Bewegen werkt preventief tegen overgewicht en daarmee samenhangende ziekten, zoals diabetes en hart- en vaatziekten.
4. De positieve effecten van bewegen en recreëren werken door op gezondheid en welzijn in onder andere creativiteit en productiviteit.

5. Een (groene) omgeving met voldoende recreatiemogelijkheden is aantrekkelijk als plek om te wonen. Dit is ook terug te zien in vastgoedwaarden.
6. Recreatie draagt bij aan sociale inclusiviteit. De lokale identiteit, vaak vormgegeven door bijvoorbeeld een pittoreske dorpskern, attractief erfgoed, bekend natuurgebied of unieke watersportbestemming, zorgt voor een uitgesproken eigenheid van een gebied. Deze eigenheid draagt bij aan een gevoel van trots en een grotere betrokkenheid bij de plek en de mensen die dit delen.
7. Recreatie vergroot het draagvlak voor natuur en landschap.
8. Recreatie draagt bij aan het behoud van erfgoed, zoals de molens en andere monumenten.
9. Recreatie is een bron van economische vitaliteit en dat biedt kansen voor recreatieondernemers. Denk aan fietsverhuur, bezoekerscentra, horecavoorzieningen of activiteiten bij de boer.

10. Recreatie in de landelijke omgeving draagt bij aan het voorzieningenniveau in de kernen.
11. Ten slotte draagt een recreatief aantrekkelijke omgeving positief bij aan het vestigingsklimaat.

¹Provincie Zuid-Holland 2023: Recreatieperspectief 2030

Kaag en Braassem is een recreatiegemeente en daar zetten we komende periode blijvend op in

De recreatiegemeente en het merk

“Kaag en Braassem is een recreatiegemeente” staat in het college-uitvoeringsprogramma. “Daar zetten we komende periode blijvend op in. De focus ligt hierbij op het genieten van en in onze mooie omgeving. Om onze gemeente door te ontwikkelen als recreatiegemeente, gaan we meer focus aanbrengen. We bepalen opnieuw met elkaar wat de recreatievisie van Kaag en Braassem is.”

Recreatie heeft een economisch component. Recreanten zijn ook consumenten, die hier - als het bezoekers uit de regio of toeristen zijn - vooral komen omdat Kaag en Braassem een waterrijke en groene gemeente is, met een groot en cultuurhistorisch waardevol landelijk gebied. Daarmee onderscheidt het gebied zich van de hectiek van de toeristische stad. Zo'n groenblauwe omgeving zet aan tot bewegen: wandelen, fietsen, zwemmen, roeien, kanoën, suppen, zeilen et cetera. Ook even uitrusten op een bankje, het bezoek aan een terras of restaurant, kaas kopen bij de boer en een langer verblijf op een daartoe geschikte locatie. Kaag en Braassem is een relatief rustig gebied in de nabijheid van grote steden en intensieve recreatiegebieden als de duinen, het strand en vooral in het voorjaar de Bollenstreek.

Hoe zit dat?

Wat is kenmerkend voor Kaag en Braassem, wat is haar identiteit in drie woorden? Deze vraag is gesteld in een zevental bijeenkomsten met inwoners, ondernemers en vrijwilligersorganisaties. Niet over de elf dorpen, maar over de natuurlijke gesteldheid van het buitengebied. De top drie genoemde woorden waren: polders, waterrijk en groen. Is er met deze woorden sprake van een merk? Nee. Een eerste aanzet is het wel. Leiden noemt zichzelf “de stad van ontdekkingen”. Voor de vermarkting van deze quote grijpt Leiden terug op de eigen geschiedenis van cultuur (van Rembrandt tot Armin van

Buuren) en wetenschap (van Boerhaave tot het Bio Science Park)²? Wat is de gezamenlijke geschiedenis van onze elf dorpen en wat is de brand story? Vanuit Kaag en Braassem gaan bloemen de hele wereld over. Is het de ondernemerscultuur en het creatieve talent, zoals dat ook bij de vele culturele verenigingen tot uiting komt? En op welke doelgroepen wil Kaag en Braassem zich richten, gaat het om de eigen inwoners of de regionale bezoekers? Of is onze gemeente te klein voor een merk en moeten we kiezen voor een regionaal merk: het Groene Hart? De Hollandse Plassen? Vragen waar Kaag en Braassem Promotie niet direct een antwoord op heeft. Ook een merk maak je samen. De eerste aanzet is er, een volgende stap zou in het kader van Open Monumentendag het opstellen van een brand story kunnen zijn. Bijvoorbeeld in samenwerking met de historische verenigingen en de Rijnlandse Molenstichting.

Een brand story

Kaag en Braassem: elf dorpen verbonden door water. Waar molens het land drooghouden en boeren en tuinders een bestaan opbouwden, waaruit de omliggende steden werden gevoed. Waar het veen werd afgegraven voor turf en waar de handel floreerde dankzij de zeilscheepvaart. Waar ondernemen en hard werken in het DNA zit en de watersport haar wieg heeft staan. En waar de recreant ontspant: waterrijk, polders en groen.

natuur
camping ruimte
watersport landelijk
dorpen zwemmen
water braassemmeer
rust vissen
wandelen
horeca fietsen
varen polder
groen molens
sporten

Soms moet je functies scheiden en soms kan je ze verweven

Niet alles kan overal en het wordt steeds voller en drukker

Niet alles kan overal of in ruimtelijke termen: niet alle functies zijn te combineren. Je kan op de A4 niet wandelen en je maakt een boer niet blij als je onaangekondigd door zijn land loopt. Dat kan wel tijdens een georganiseerde Poldertocht. In Kaag en Braassem bestaan, op een paar hectare na, geen groengebieden met de hoofdfunctie recreatie. Een nieuw bedrijventerrein moet duurzaam en goed onderhouden zijn, maar leent zich toch minder voor recreatie. Waterskiën en zwemmen gaat ook slecht samen. Een huis aan de oever is fijn voor de bewoners, maar jammer voor de recreant die graag langs het water wandelt. Een wielrenner op een fietspad? Soms moet je functies “scheiden” en soms kan je ze “verweven”.

Dubbeltje op de eerste rang

In Zuid-Holland zijn in de afgelopen vijftig jaar, met name in de buurt van grote steden als Rotterdam en Den Haag, veel landbouwgronden aangekocht en ingericht als openbaar toegankelijke recreatiegebieden. Het onderhoud en het beheer van die gebieden kost veel geld. Kaag en Braassem en omliggende gemeenten zijn karig bedeed als het gaat om overheidsinvesteringen in openluchtrecreatie. In een gebied met de Kagerplassen en het Braassemmeer waren én zijn immers al veel mogelijkheden voor waterrecreatie. Bijkomend voordeel van water is dat het onderhoud en beheer weinig kost, althans, veel minder dan bij openbaar groen. Het laatste geldt ook voor de landelijke omgeving. Niet iedere recreant die er fietst, wandelt of langs vaart realiseert zich dat het

onderhouden wordt door de boeren. Eigenlijk zitten we hier voor een dubbeltje op de eerste rang. Tijden veranderen. Veel boeren hebben geen kind dat het bedrijf wil overnemen. Tegelijkertijd is er woningnood. De komende jaren worden heel veel nieuwe woningen gebouwd. Niet alleen hier, maar in de hele regio.

Wie woont wil er recreëren

De vraag naar ruimte om te recreëren op het water en in openbaar groen in en aan de randen van de bebouwde kom zal samen met de vraag naar wandel- en fietspaden in het landelijk gebied toenemen. Dat kan gemeente Kaag en Braassem niet in haar eentje oplossen, daarvoor heeft zij de hulp van de provincie en de regio Holland

Recreatie en natuur

Recreatie en natuur is niet altijd te combineren. In Nederland zijn tal van natuurgebieden waar ook veel wordt gerecreëerd en veel recreatiegebieden waar veel natuur is. Dat heeft een simpele reden: recreanten gaan graag naar gebieden waar veel groen (bomen, struiken, planten en bloemen) en water is en hetzelfde geldt voor zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vissen. Het verschil is dat die laatsten in en van natuur moeten leven. Soms gaat dat niet samen. In bepaalde tijden moeten dieren als weidevogels meer rust krijgen om ervoor te zorgen dat hun jongen volwassen kunnen worden en wordt hun leefgebied tijdelijk (voor recreatie) afgesloten. Natuur is overal: ook in de bebouwde kom, mussen en gierzwaluwen leven daar graag. De merel is een echte stadsvogel geworden, mits er maar bomen, struiken en grasvelden zijn. Maar ook hier geldt: niet alles kan overal.

Rijnland nodig. Het is een nationaal probleem, zo constateert de ANWB in een recent onderzoek³. Ze doet een vijftal aanbevelingen die zijn opgenomen in de bijlage. Natuurlijk zijn die niet een op een toepasbaar voor Kaag en Braassem, maar wel voor regio Holland Rijnland. Recreatie beperkt zich niet tot de gemeentegrenzen.

³ ANWB, april 2023: *Meer ruimte voor recreatie, verkenning nationaal toekomstig recreatiekort.*

Eerdere plannen

De vraag naar recreatieruimte was al urgent aan het begin van deze eeuw en dat zal alleen maar groeien. De ANWB berekende dat in 2050 62.800 hectare extra aan groene recreatieruimte nodig is.

Ook gemeente Alkemade was zich daarvan kennelijk al bewust, zo blijkt uit het Recreatief- Toeristisch Beleids- en actieplan gemeente Alkemade 2003-2007⁴. Rijks- en provinciaal beleid boden kansen en Alkemade werd een spilfunctie toegedicht in het Hollands

plassengebied. Ook werden ideeën en suggesties bij ondernemers, verenigingen en inwoners opgehaald. Om er een paar te noemen: een kabelbaan over de Kagerplassen, het tuinbouwgebied recreatief inrichten met bruggetjes, kleine bootjes aan huis, een watertaxi,

het eiland Kaag recreatief beter benutten, de aanleg van een rondweg, meer wandel- en fietsroutes langs water en door groen, het doortrekken van de Westeinderplassen naar de Drecht ... What's new? Papier is geduldig.

Grote ambities

Na de fusie tussen Jacobsvoude en Alkemade had de nieuwe gemeente in 2009 grote ambities op recreatief gebied. "Ook grotere toeristisch recreatieve initiatieven zouden in Kaag en Braassem de ruimte moeten krijgen" staat in de nota Recreatie en Toerisme⁵. Op basis daarvan werden zestien uitgangspunten door de Raad

vastgesteld, die ook nu nog verbazend actueel zijn. Wat wel mist, is het uitgangspunt dat recreatie in het groen (en blauw) veel positieve gevolgen voor de fysieke en mentale gezondheid heeft. De natuur zorgt voor stressvermindering, een betere ontwikkeling van kinderen en draagt bij aan persoonlijke zingeving⁶. Eind 2009 volgde nog het uitvoeringsprogramma⁷ met een lijst van tweeënvijftig uit te voeren projecten. Wat dat betreft: aan ideeën en aanzetten tot projecten geen gebrek. Voor geïnteresseerden: Deze rapporten zijn op te vragen bij info@kaagenbraassem promotie.nl. Er zijn wel wat projecten tot stand gekomen, maar met het merendeel is niets gebeurd of het is gestopt. Bijvoorbeeld het festival Tik van de Molen

en deelname aan het Nationaal Regenboog Zeilevenement in het Hollands Utrechtse plassengebied. Wat opvalt in het rapport, het is een technische analyse vanuit economische perspectief. Wat vinden de inwoners? Participatie was kennelijk politiek minder opportuun.

Bezuinigen en herbezinning

Na de bankencrisis zakte de economie geleidelijk in elkaar, met gevolgen voor de woningbouw en het project Braassemerland, waardoor de gemeente een groot verlies moest nemen. Bovendien kreeg de gemeente nieuwe taken in het sociaal domein, die een groot deel van de begroting opslokten. Jaren van zuinig beleid volgde.

Het ambtenarenapparaat werd afgeslankt, recreatieve ambities werden op een lager pitje gezet en beperkt tot de economische invalshoek. Anno 2023 heeft gemeente Kaag en Braassem weer wat vlees op de botten, maar ook dat kan weer veranderen. Het is tijd voor herbezinning. Het thema recreatie in de omgevingsvisie wordt dit jaar herschreven maar dat kan niet zonder participatie. Wat willen de inwoners en bezoekers uit de regio eigenlijk?

Ook grotere toeristisch recreatieve initiatieven zouden in Kaag en Braassem de ruimte moeten krijgen

⁴Broekmeulen's Projectbureau 2003: Recreatief- Toeristisch Beleids- en actieplan gemeente Alkemade 2003-2007
⁵BRO 2009: Kaag en Braassem, Nota Recreatie en Toerisme
⁶<https://www.wur.nl/nl/dossiers/dossier/effect-van-natuur-op-gezondheid.htm>
⁷Afdeling ruimtelijke ontwikkeling 2009: uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme 2010- 2014

Wat vinden en willen de inwoners?

In het kader van dit project is op meerdere manieren geprobeerd inzicht te krijgen in wat inwoners vinden en willen. Waarom recreëren zij, hoe recreëren ze het liefst en wat wordt er aan recreatiemogelijkheden gemist?

Er zijn een drietal onderzoeken uitgevoerd. In de eerste plaats zijn er verspreid over de gemeente vijf participatiebijeenkomsten georganiseerd (zie bijlage 4). Met behulp van de leefstijlvinder is gekeken welke behoeften inwoners hebben in hun vrije tijd of op vakantie (zie bijlage 5). Tenslotte is een onderzoek uitgevoerd onder het inwonerspanel Kaag en Braassem Spreekt (zie bijlage 3).

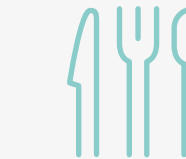
Movement
Onderzoek | Advisering | Procesbegeleiding

In april en mei 2023 heeft er een onderzoek over recreatie rondom de gemeente plaatsgevonden. In totaal hebben 363 panelleden de vragenlijst volledig ingevuld. Daarnaast hebben 25 inwoners via de open link meegedaan. Graag delen wij een greep uit de belangrijkste onderzoeksresultaten met u.

Hoe recreëert u (weleens) in gemeente Kaag en Braassem? **TOP 3**

85%
Wandelen

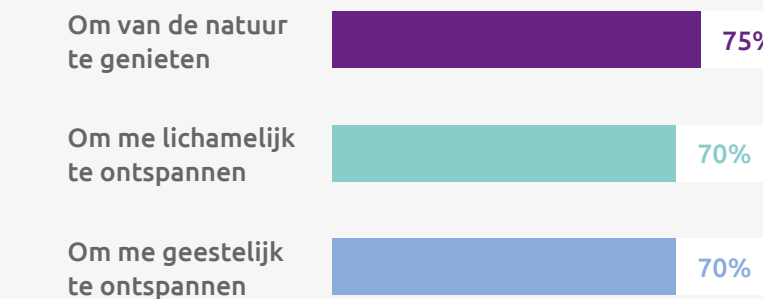

81%
Bezoek restaurant

75%
Fietsen/
mountainbiken

Waarom recreëert u? **TOP 3**

Wat doet u op het gebied van recreatie buiten gemeente Kaag en Braassem? **TOP 3**

82%
Bezoek restaurant

69%
Wandelen

69%
Winkelen

- Inwoners hechten vooral aan openlucht recreatie: wandelen, fietsen, zwemmen, varen. Zij doen dit vooral om zich geestelijke en lichamelijk te ontspannen en vinden dat goed voor hun gezondheid. Om kennis te vergaren bezoekt men evenementen als de Nationale Molendag en Open Monumentendag.
- Ook vermaak is een motief. Daarbij gaat het om restaurantbezoek en evenementen. Bijvoorbeeld; de Oranjefeesten in de verschillende dorpen en vermaak met een cultureel accent als het Kaagfestival en het Sluisconcert worden genoemd. De Middeleeuwse feesten in Oud Ade en Rijpwetering die dit jaar voor de tweede keer worden georganiseerd waren tijdens het onderzoek kennelijk nog onvoldoende bekend.
- Inwoners missen: zwemstrandjes, wandelroutes, "ommetjes" en thematische routes, parken, horeca aan het water en willen een betere bereikbaarheid en toegang tot dijken en van oevers vanaf het water en het land.

Inwoners missen zwemstrandjes, ommetjes, parken en toegankelijkheid van de oevers

Recreatie, de vrijwilligers en de ondernemers

Alle activiteiten die je voor je plezier onderneemt vallen volgens de definitie van het Centraal Bureau voor Statistiek onder recreatie. We willen in dit kader nog iets bijzonders uitlichten: de vrijwilligers die Kaag en Braassem mooier en beleefbaarder maken. Zij maken de recreatie mogelijk waar anderen als recreant van kunnen genieten.

Voorbeelden zijn de vrijwilligers van Natuurbelevingstuin De Bult in Nieuwe Wetering, van de dierenweides Woubrugge en Rijnsaterwoude, van Stichting Groen Licht (door onder andere de zwerfvuilacties) en van Stichting de Tulpenroute. Er zijn tal van vrijwilligersorganisaties die het genieten van culturele voorzieningen mogelijk maken als het museum Van Hemessen en Stichting WIJ Presenteert. Wat betreft het buitengebied noemen we de organisatoren van poldertochten, de agrarische natuurvereniging VANade, de vrijwillige weidevogelwacht en Fietsersbond Kaag en Braassem die op de bres springt voor veilig en recreatief kunnen fietsen. Sommige vrijwilligers hebben veel contact met de gemeente, andere minder of niet, maar het belang van hun werkzaamheden mag niet onderschat worden.

Ook ondernemers die direct belang bij hebben bij het recreatief aantrekkelijk houden van Kaag en Braassem willen we noemen, zoals ondernemers in de horeca of bij recreatieparken. Via hun gasten weten zij vaak ook wat en waar het recreatief aantrekkelijk is en waar het beter of mooier kan. Vaak ook treden zij - net als bedrijven die geen direct belang bij recreatie hebben, maar Kaag en Braassem een warm hart toedragen - op als sponsor van de hierboven genoemde organisaties. Zonder sponsors geen Sluisconcert of Open Dag Waterrecreatie Woubrugge.

Waarom bijzondere aandacht voor deze groepen? Zonder hen zou recreatie in Kaag en Braassem er heel anders uitzien. Ze spelen een belangrijke rol in het recreatief aantrekkelijk houden

of beter nog: aantrekkelijker maken van Kaag en Braassem. In het kader van deze recreatievisie zijn twee bijeenkomsten georganiseerd waarbij getracht is meer inzicht te krijgen op wat zij vinden van de recreatiemogelijkheden in Kaag en Braassem. Dit komt in grote lijnen overeen met de meningen tijdens de inwonerbijeenkomsten met twee niet onbelangrijke aanvullingen:

- Voor het organiseren van evenementen is er vergunningplicht. Het aanvragen en verkrijgen van zo'n vergunning is een ingewikkeld en tijdrovend proces. Hierdoor worden kansen gemist. Vereenvoudiging dan wel ondersteuning bij deze vanuit het oogpunt van veiligheid noodzakelijke en wettelijk verplichte "administratieve rompslomp" is een grote wens vanuit de organisatoren.
- Er wordt, uitgedrukt in uren en geld, door vrijwilligers en sponsors een niet te onderschatten bijdrage geleverd aan het recreatief aantrekkelijk(er) houden en maken van Kaag en Braassem. Zij hebben niet altijd de kennis en vaardigheden in huis om die rol te blijven vervullen of om al dan niet realistische plannen een stap verder te helpen. Samenwerking en uitwisseling van kennis kan daar een oplossing bieden. Bijvoorbeeld met informatie van een subsidiespecialist.

Zonder vrijwilligers zou recreatie in Kaag en Braassem er heel anders uitzien

Inspanningen van alle partijen zijn nodig om Kaag en Braassem recreatief aantrekkelijker te maken

h.07

Recreatiegemeente: de uitdaging

Met de omgevingsvisie kijkt de gemeente tien jaar vooruit en zet daarbij in op een al dan niet gewenste ontwikkeling. In 2026 wordt de omgevingsvisie geheel herzien. Dit jaar gaat het om een beperkte herziening. Naast recreatie gaat het in deze visie om de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van land- en tuinbouw en wonen. Wat wel en niet mag en kan heeft ook invloed op de recreatiemogelijkheden.

Zoals eerder beschreven is recreatie vooral ook van belang voor gezondheid en welzijn. Dat begint al zodra je de voordeur achter je sluit. Dat de openbare ruimte "schoon, heel en veilig"⁸ moet zijn, wordt door niemand bestreden, maar de ambitie voor een recreatiegemeente zou best wat hoger mogen zijn. Juist ook uit het oogpunt van gezondheid en welzijn. Recreatief aantrekkelijk, beweegvriendelijk en natuurlijk?

Ambities

Die ambitie is hoog. Kan een gemeente dat waarmaken? Heeft ze daar het geld en de menskracht voor? Het korte antwoord is: nee. Aankoop van gronden, inrichting en beheer van groengebieden, waterpartijen, groenstroken, wandel- en fietspaden en het vergroten van de bereikbaarheid en begaanbaarheid van oevers en dijken kost geld, veel geld. Bovendien deelt niet iedereen dezelfde ambitie. Als het over je eigen grond of woonerf gaat, zit je niet te wachten op mensen die daar op of langs willen recreëren. Zo blijkt het in stand houden van het populaire fietsveerpontje naar Kaag afhankelijk van de medewerking van particuliere eigenaren die daar andere plannen of ideeën over hebben. Kaag is van oudsher een populaire

watersport- en cultuurbestemming, maar anno 2023 lijkt wonen aan het water steeds meer te conflicteren met de mogelijkheden voor recreatie en horeca. De bereikbaarheid van water en oevers voor de recreant - dat speelt niet alleen op Kaag - is afhankelijk van de toestemming van de eigenaar. In zulke belangenconflicten is het niet eenvoudig om een oplossing te vinden. Het inschakelen van een rechter leidt te vaak niet tot oplossingen.

Niets komt vanzelf

De omgevingsvisie begint dan ook met het belang van samenwerking met en tussen inwoners, vrijwilligersorganisaties en ondernemers. De gemeente wil hen "de ruimte bieden, zodat zij vanuit hun eigen verantwoordelijkheid kunnen meewerken aan een breed gedragen en goed antwoord op vraagstukken die in de eigen omgeving spelen. Dit vraagt flexibiliteit, ruimte voor verschil, durf en ook het besef dat het niet altijd gemakkelijk zal gaan." Ook wordt gewezen op het belang van regionale samenwerking in Holland Rijnland⁹ zodat "op een integrale wijze ruimte vragende functies en toekomstige opgaven een plek kunnen krijgen in onze regio."

Het is aan de gemeenteraad in de omgevingsvisie het integrale belang van recreatie een plek te geven. Maar papier is geduldig en de gemeente kan het niet alleen. Inspanningen van alle partijen zijn nodig om Kaag en Braassem recreatief aantrekkelijker te maken. Om die samenwerking te stimuleren en recreatie op de maatschappelijke en politieke agenda te houden is meer nodig. Te beginnen met een gesprek over de beleidsaanbevelingen in hoofdstuk 9.

⁸Kaag en Braassem 2022: Omgevingsvisie hoofdstuk 8 Veilig Kaag en Braassem blz. 71

⁹Holland Rijnland bestaat uit dertien gemeenten: Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.

11 dorpen
verbonden
door water

h.08

Gebiedsgerichte uitwerking

In de maanden april en mei zijn tijdens participatiebijeenkomsten met inwoners, ondernemers en vrijwilligersorganisaties en via het inwonerspanel "Kaag en Braassem Spreekt" tal van suggesties en wensen opgehaald om de recreatieve kwaliteit van Kaag en Braassem te verbeteren. We beseffen, de geschiedenis leert dat ook, dat het onmogelijk is om al die suggesties en wensen om te zetten in uitvoerbare projecten. Vaak is dat een kwestie van geld. Soms van tegenstrijdigheid van belangen.

In de omgevingsvisie is de gemeente in vier verschillende soorten gebieden opgedeeld, namelijk het buitengebied met hoofdfunctie landbouw, glastuinbouwgebieden, bedrijventerreinen en de kernen met hoofdfunctie wonen. In geen enkel gebied zijn doelen gesteld om de recreatieve kwaliteit te versterken met één uitzondering en die is bedrijfseconomisch van aard: voor de kernen wordt zoveel mogelijk ingezet op verblijfsrecreatie en dagrecreatievoorzieningen zoals horeca. Er zijn ook gebieden bestemd met hoofdfunctie recreatie, terwijl er wel in of door bijna alle gebieden recreatief

(voor het plezier) gewandeld, gefietst en gevaren wordt en gebruik wordt gemaakt van rust- en ontmoetingspunten voor dagrecreatie.

De meer dan driehonderd wensen en suggesties die wij met de participatiebijeenkomsten en met het inwonerspanel hebben opgehaald gaan bijna allemaal over de kwaliteit en kwantiteit van die voorzieningen in de openbare ruimte. Ze zijn zoveel mogelijk per gebiedstype en kern ingedeeld en kunnen worden betrokken.

Meer dan 300 wensen
hebben we opgehaald tijdens
de participatiebijeenkomsten

Wensen

Bijeenkomsten

Op locatie

- 1 Sluis, zwemstrand, horeca Roelofarendsveen (Braassemboulevard)
- 2 Fietspontje Kaag

Algemeen

- 3 Bereikbaarheid oevers en dijken water en land voor vissen, varen, surfen, kanoën, zwemmen, wandelen, fietsen.
 - 4 Openbare toiletten of drijvende
 - 5 Boerenlandpaden
 - 6 Openbare passantenplekken
- Natuurspeeltuin
 - Verbinding tussen dorpen d.m.v. waterevenement
 - Parken
 - Thematische routes
 - Streekproducten promotie
 - Grotere publiekstrekker
 - Hondenloopgebied
 - Ommetjes
 - Meer aandacht aan onderhoud en kwaliteit groen, biodiversiteit

Quick wins

- 7 Prullenbakken / beter bijhouden
- 8 Welkomstborden
- 9 Boodschappensteiger / passanten

Hier gaan we voor

Samen maken we het waar

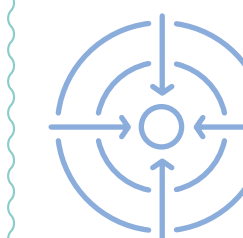
Beleidsaanbevelingen

Kaag en Braassem is een recreatiegemeente. De gemeenteraad heeft in haar raadsprogramma besloten om samen met inwoners, ondernemers, organisaties en Kaag en Braassem Promotie invulling te geven aan dat begrip en een visie op recreatie op te stellen als input voor de bij te stellen omgevingsvisie. Daartoe doen wij, om op te nemen in de omgevingsvisie, de volgende aanbevelingen:

1. Recreatie in groenblauwe gebieden, zoals Kaag en Braassem, dient een groter belang dan dat van de economische sector namelijk gezondheid en welzijn.
2. De vraag naar recreatieve groene ruimte zal door grote woningbouwopgave, verstedelijking en toename van het aantal bezoekers aan het water en het cultuurhistorische landschap de komende jaren alleen maar toenemen.
3. Recreatievormen moeten passen bij de identiteit van de elf dorpen en de leefstijl van de inwoners. Mogelijke onderdelen van het merk zijn waterrijk, polders, groen. Een aanzet zou kunnen zijn "Elf dorpen verbonden door water" of "waterrijk genieten in groene polders".
4. Binnen die context wil Kaag en Braassem een aantrekkelijke recreatiegemeente met een regionale functie voor inwoners en bezoekers zijn en blijven.
5. De ambitie t.a.v. behoud en onderhoud van en investeringen in aantrekkelijke recreatieve(re) ruimte is alleen mogelijk door samenwerking tussen gemeente en ondernemers in verblijfsrecreatie en horecasector, sponsors en culturele en groene vrijwilligersorganisaties.
6. Recreatieve vraag naar openbare ruimte overschrijdt de gemeentegrenzen en kost veel geld. Daarin kan alleen worden voorzien door een regionale en provinciale aanpak.
7. Als recreatiegemeente met een regionale functie moet Kaag en Braassem, samen met niet stedelijke buurgemeenten het voortouw nemen in Holland Rijnland om openluchtrecreatie op de agenda te krijgen en te houden.
8. Het op de provinciale, regionale en lokale agenda krijgen en houden van het grote belang van recreatie voor de gezondheid en welzijn van inwoners en bezoekers vergt een tijdsinvestering in het bestuurlijke, ambtelijke en maatschappelijke netwerk. Daarbij is het van belang afstemming en ondersteuning te hebben tussen subsidiemogelijkheden en aanwezige plannen en vraagt het ondersteuning bij vergunningaanvragen van actieve vrijwilligers en ondernemers.
9. Gegeven de toename van de recreatieve vraag zijn investeringen nodig in fiets-, wandel- en ruiterroutes en -paden, openbaar groen, en de bereikbaarheid van oevers.

*Kaag en Braassem 2022: Omgevingsvisie hoofdstuk 8 Veilig Kaag en Braassem blz. 71

*Holland Rijnland bestaat uit dertien gemeenten: Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.

Mogelijke acties

- **Uitbouwen merk Kaag en Braassem**
- **Opzetten subsidieloket**
- **I.s.m. cultuurhistorische en natuurorganisaties verkennen en realiseren routes over ontstaan landschap en bijbehorende natuur**
- **Starten vergunningloket**
- **Versterken lokale en regionale recreatienetwerk**
- **Instellen en uitbouwen Recreatiefonds**
- **Verkennen mogelijkheden groenontwikkeling Braassemerland**

Bijlagen

Bijlage 1 Wandel, fiets en vaarroutes

Een overzicht van de bestaande routes

Wandelroutes

Monumentenroute Kaag en Braassem route 37,5 km

Een fietsroute langs een groot aantal rijksmonumenten in Kaag en Braassem. U kunt de route ook wandelen.

Aderoute route 9 km

Wandelroute van 9 km door Roelofarendsveen, Oude Wetering en Nieuwe Wetering.

Veenmeermin, blijf je? route 15 km

Tijdens deze 15 km lange wandeling maak je via vijf fotopanelen kennis met gevonden bestaansbewijzen van de Veenmeermin en met de historische verhalen daarachter.

Wandelroute Hollandse Plassen route 40 km

Een mooie tocht door de oer-Hollandse polder, langs oevers en over de kades.

Familie Wandelpad Kaag route 5 km

Het Familie Wandelpad Kaag is een 5 km lange wandeling door Buitenkaag en het pittoreske eiland Kaag, voert u langs de twintig mooiste plekjes in de omgeving.

Laarzenpad route 5 km

Vanuit Beziningscentrum de Stal start het gratis te bewandelen Laarzenpad. Het pad met bewegwijzering loopt dwars door het poldergebied op Kaageiland. Het dragen van laarzen daarbij is, zoals de naam al verradt, geen overbodige luxe.

Polderpad route 4 km

Korte wandeling waarbij je Hoogmade van diverse kanten ziet: het polderlandschap, de A4, het water en de diverse horecagelegenheden.

Een aanrader voor elke zonnige dag!

Molens, Water en Meer wandelroute route 17 km

Een prachtige wandeltocht langs mooie molens, water, bezienswaardigheden en activiteiten.

Molens en Meer Wandelroute route 11 km

De wandelroute 'Molens en Meer' voert je langs tien molens, het prachtige polderlandschap en diverse bezienswaardigheden, terrasjes en punten waar streekproducten verkrijgbaar zijn in en rondom Kaag en Braassem.

Levend Erfgoedroute route 15 km

(vaart de pont niet, dan is de route 4 km langer) Warmondse boeren presenteren een wandel- en fietsroute om aandacht te vragen voor historische Hollandse koeierassen, zoals Blaarkoppen en Lakenvelders.

Wandel langs monumenten route 15 km

Speciaal uitgezet voor Open Monumentendag 2021, maar op elk gewenst moment daarna ook nog te wandelen.

Marskramerpad - etappe 18 route 21,7 km

Etappe 18 van het Marskramerpad gaat door gemeente Kaag en Braassem.

Zwanburgerroute route 2 of 7 km (van april tot oktober)

Eilandhoppen rond 't Joppe en meevaren met voetveer 'de heere Schouten'.

Wandelen over de dijk van een onbewoond eiland, de wind door je haren tijdens het varen met salonboot 'de heere Schouten'? Daarvoor moet je in Warmond zijn!

Polders en plassenpad route 135 km (netwerk)

Met het Polders en Plassenpad hebben we een complete wandeling uitgestippeld, die een groot deel van het wandelnetwerk omvat. De route voert over boerenlandpaden en bevat ook een aantal oversteekjes met een veerdienst.

De Zwetpolderroute route 5,5 km

De Zwetpolderroute laat u in ca. 5,5 km de polder Vierambacht ontdekken.

Wijde Aa route route 19 km

Struin langs de oevers van het oeroude veenmeertje Wijde Aa.

Romeins Bezoek – in en rond Alphen aan den Rijn route 33/47/8,5 km

Tijdens drie routes door het mooie oer-Hollandse landschap, zie je waar forten stonden en kom je te weten hoe de Romeinen leefden. Beleef de Limes wandelend of op de fiets eens op een geheel andere manier.

Braassemroute route 11,6 km

ANWB wandelroute van 11,6 kilometer langs de oevers van de Braassemmeer.

Molenroute Rijpwetering en Braassemmeer route 17,4 km

Prachtige route van Route.nl, langs molens en het Braassemmeer.

Grote Heilige Geestpolderpad route 4 km

Ontdek de Heilige Geestpolder door een wandeling van 4 km.

Wandelroutenetwerk Rijn- en Veenstreek route 450 km

Het Wandelroutenetwerk is een wandelnetwerk van 450 kilometer wandelplezier voor jong en oud! Inspirerende bestaande wandelingen, nieuwe wandelingen, lange afstandswandelingen en boerenlandpaden zijn geïntegreerd in dit knooppuntennetwerk.

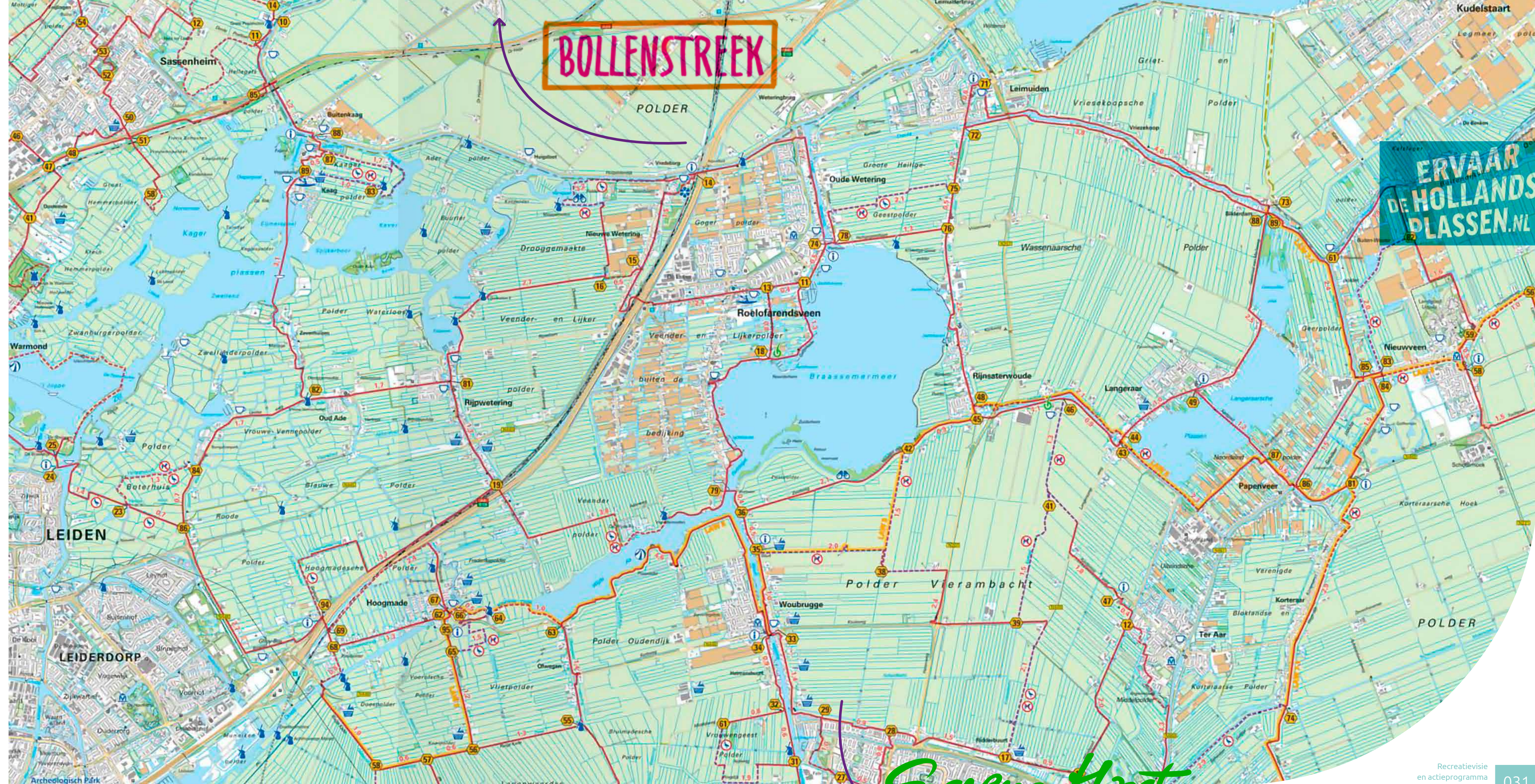
Wandelen langs monumenten route 26 km

Speciaal uitgezet voor Open Monumentendag 2021, maar op elk gewenst moment daarna ook nog te fietsen of wandelen.

Langs historische plekken en objecten in Woubrugge en Hoogmade route 22 km

Een route langs historische plekken en objecten in Woubrugge en Hoogmade.

z.o.z. voor de fiets- en vaarroutes

Groene Hart

Fietsroutes

De Kaagroute route 39 km

Fiets langs de natuurlijke oevers van de Kagerplassen en Braassemermeer.

Molenroute Leiden en Kagerplassen route 35 km

Deze fietsroute (35 km) neemt u mee door de bruisende stad Leiden en de omliggende groene polders.

Braassemermeer route 52 km

ANWB-fietsroute van 52 km. door een afwisselend landschap van oude veenpolders, droogmakerijen, plassen en tuinbouwenclaves.

Veenmeermin, waar ben je? route 30 km

Volg het spoor van de Veenmeermin langs bloeiende poldersagen over tulpen, boeren en tuinders. Tijdens deze 30 km lange fietsroute maak je via fotopanelen kennis met gevonden bestaansbewijzen van de Veenmeermin en met de historische verhalen over de omgeving.

Route waterstaatswerken route 20 km

Fiets door de bijzondere geschiedenis van Leimuiden en Rijsaterwoude.

De polders, sluisen, gemalen en molens vertellen het verhaal van een strijd tegen het oprukkende water.

Fietsen langs monumenten route 26 km

Speciaal uitgezet voor Open Monumentendag 2021, maar op elk gewenst moment daarna ook nog te fietsen.

Langs historische plekken en objecten in Woubrugge en Hoogmade route 22 km

Een route langs historische plekken en objecten in Woubrugge en Hoogmade.

Molens- en plassenroute route 16 of 23 km

Fietsroute van 16 km langs Roelofarendsveen, Rijpwetering en Nieuwe Wetering, uit te breiden tot 23 km via Oud Ade en Kaag.

Monumentenroute Kaag en Braassem route 37,5 km

Een fietsroute langs een groot aantal rijksmonumenten in Kaag en Braassem. U kunt de route ook wandelen.

Fietsroute langs de molens rondom Kaag en Braassem route 47 km

De route passeert een deel van de ruim dertig monumentale molens die het gebied rijk is.

Rondje kleurenpracht in de Bollenstreek route 68 km

Prachtige tocht van Route.nl door de Bollenstreek, start in Roelofarendsveen.

Elfdorpentocht route ruim 50 km

Speciaal voor Open Monumentendag 2022 verbindt Kaag en Braassem Promotie de elf dorpen van de gemeente met elkaar.

Boer en Kaas Fietsroute route 35, 27 of 18 km

'Rondom Kaas en Braassem' wil jong en oud stimuleren om op pad te gaan voor lokale producten, want kaas uit eigen buurt smaakt natuurlijk het allerlekkerst!

Molens en Meer Fietsroute route 37,3 km

De fietsroute 'Molens en Meer' voert je langs maar liefst 20 molens en andere 'must sees' in en rondom Kaag en Braassem.

Fietstocht Poldershopping route 37 km

Aad en Reinier, initiatiefnemers van de poldershopping fietsroute, bieden samen met Kaasboerderij Van Harten, de Vosseburch en de Aspergehof Noordam een speciale streekproducten fietsroute. Een fantastische fietstocht die u langs de mooiste boerderijen uit de streek zal voeren.

Molenroute Lisse en Alphen aan den Rijn route 55 km

Polderlandschap en poldermolens op deze route van Route.nl.

Hollandse Plassen fietsroute route 100 - 88 - 59 - 47 km

Vijf routes langs onze Hollandse Plassen. Totaal 100 km, maar ook in delen of combinaties te fietsen.

Fiets and Foodroute route 8 of 25 km

Stap op de fiets en trap de Fiets & Food routes door de eeuwenoude Boterhuispolder en de polder van Kaag en Braassem.

Hollandse Dorpentocht route 55 km

Fietsen rondom Kaag en Braassem is een ontdekkingsreis. Een ontdekkingsreis door een oer-Hollands polderlandschap via karakteristieke Hollandse dorpen. De polders en dorpen ontlenu hun eigentijdse economische en recreatieve identiteit aan hun rijke historie. Landschap en woonkernen hebben een eigen verhaal dat zij hun bezoekers graag willen vertellen.

Molens en water route 37 km

Een ruime ronde om het Braassemermeer waarbij je vele molens ontdekt.

Levend Erfgoedroute route 15 km

(vaart de pont niet, dan is de route 4 km langer)

Warmondse boeren presenteren een wandel- en fietsroute om aandacht te vragen voor historische Hollandse koeienrassen, zoals Blaarkoppen en Lakenvelders.

Rondje Leimuiden Woubrugge route 25 km

Fietsroute van 25 kilometer ruim rond het Braassemermeer, langs de dorpen Oude Wetering, Leimuiden, Rijsaterwoude, Woubrugge, Hoogmade, Rijpwetering en Nieuwe Wetering.

Tussen Leiden, Kaag en Braassem route 70 km

Grote fietstocht langs de dorpen rondom de Kagerplassen en Braassemermeer en de binnenstad van Leiden. Deze tocht is ca. 70 km.

Fiets langs monumenten route 26 km

Speciaal uitgezet voor Open Monumentendag 2021,

maar op elk gewenst moment daarna ook nog te fietsen.

Romeins Bezoek – in en rond Alphen aan den Rijn route 33/47 km

Route 1: Leve de Romeinen.

33 kilometer fietsen van mijlpaal naar mijlpaal (Zwammerdam)

Route 2: De Romeinen komen

47 kilometer fietsen langs een deel van de oude grens (Alphen aan den Rijn)

Vaarroutes

Het sloepen netwerk

Dagje varen met de sloep? Plan uw eigen vaarroute met de sloepen netwerkkaart.

Staannde Mast Route West-Nederland route 114 km

Een route voor zeil- en motorboten met een mast of opbouwhoogte van meer van 6 m via de binnenwateren is de Staande Mast Route.

Tulpenroute route ± 2 uur

Een vaartocht vol verhalen over de bloeiende polder. De oer-Hollandse Veender- en Lijkerpolder buiten de bedijking, een unieke veenpolder waar honderden miljoenen tulpen gebroeid worden. Vaar deze polder binnen en laat u meevoeren in het interessante verhaal van de tulpen en hun bijzondere band met deze polder. De tulp staat symbool voor alles wat hier groeit en bloeit.

Zwanburgerroute route 2 of 7 km (van april tot oktober)

Eilandhopping rond 't Joppe en meevaren met voetveer 'de heere Schouten'. Wandelen over de dijk van een onbewoond eiland, de wind door je haren tijdens het varen met salonboot 'de heere Schouten'? Daarvoor moet je in Warmond zijn!

Warmond Kaag Braassemroute route 30 km

Ontdek de Kagerplassen en het Braassemermeer.

Kaag en Braassem, kanoroute route 24 km

Deze kanoroute is een heuse Hollandse Plassentocht. De tocht voert over de Kagerplassen en poelen en het Braassemermeer. Rustig peddelend ontdekt u dit authentieke Hollandse polderlandschap. Talloze molens vormen de landmarks in de polder.

Molens en Meer Vaarroute route 12 uur

Een bijzondere meerdaagse vaarroute rondom de gemeentes Kaag en Braassem en Alphen aan den Rijn die je langs de mooiste molens, leuke bezienswaardigheden, bijzondere plekken en andere activiteiten voert.

Bijlage 2 Aanbevelingen ANWB

In paragraaf 5.1 zijn de conclusies over het nationaal tekort aan recreatieruimte weergegeven. Paragraaf 5.2 geeft de aanbevelingen weer om de opgave te realiseren.

5.1 Conclusies

We concluderen dat ruimte voor recreatie een actueel én urgent onderwerp is. De bestaande problematiek in de natuur- en recreatiegebieden is niet meer op te lossen met alleen het optimaliseren van bestaande gebieden. Ook in steden leeft het onderwerp en is er behoefte aan kwantificering van de benodigde hoeveelheid groen in en om de stad.

Hieronder zijn de belangrijkste conclusies en het becijferde tekort weergegeven:

- 1. Historische afname groene recreatieruimte per inwoner**
De groene recreatieruimte per inwoner is in Nederland sinds 1900 met ruim een factor 5 verminderd (afname van 80%).
- 2. Toekomstige nationaal tekort aan recreatieruimte**
Naar de toekomst (2050) neemt de hoeveelheid inwoners met 12% toe van 18 miljoen tot ca. 19,6 miljoen. Bij een gelijkblijvend areaal aan groene recreatiegebieden leidt dit tot een afname

van 32 m² per persoon t.o.v. 2023. Om dat tekort te compenseren is 62.800 hectare aan groene recreatieruimte nodig. Dat is ongeveer 2% van het totale landoppervlak van Nederland. Indien uitgegaan wordt van een verbetering met 5% is zelfs sprake van een opgave van 65.900 hectare.

3. Huidig tekort aan recreatieruimte

In veel recreatie- en natuurgebieden is nu al sprake van recreatiedruk door een tekort aan recreatieruimte. Dit heeft o.a. tot gevolg dat er 'spanningen' ontstaan tussen recreanten onderling en er sprake is van verstoring van de natuur. Om deze gebieden in de huidige situatie te ontlasten is een forse hoeveelheid recreatieruimte nodig. Op basis van bestaande onderzoeken blijkt dat dit gaat om ca. 70-80 m² per inwoner in de provincies Utrecht en Noord-Holland. Het blijkt dat de ruimtelijke opgave paradoxaal genoeg het grootst is in en om stedelijk gebied, waar juist relatief weinig recreatieruimte beschikbaar is.

4. Normen vooral gericht op groen in de stad

Bestaande normen zijn vooral beschikbaar voor het stedelijk groen. Er lijkt nog weinig aandacht voor gebiedsspecifieke recreatienormen die uitdrukking geven aan de benodigde hoeveelheid recreatiegebieden en natuurgebieden. Het berekende tekort gaat wel over recreatieruimte.

5.2 Aanbevelingen

De opgave is helder: er is meer ruimte voor recreatie nodig om de toenemende recreatiedruk op te vangen, als gevolg van de groeiende bevolking en toename van toerisme.

Hieronder staan een aantal aanbevelingen om deze extra ruimte te realiseren.

1. Recreatie om de Stad 2.0

Het belang van meer ruimte voor recreatie is duidelijk. Het is aan de provincies en gemeenten als regisseurs van de ruimte om de ruimte te gaan reserveren en de realisatie ter hand te nemen. Zo mag het thema Recreatie om de Stad weer nieuw leven in worden geblazen, met de bijbehorende capaciteit en middelen.

2. Koppelkans met beleid

- Hoewel recreatie in het Nationale Programma Landelijk Gebied geen grote rol speelt, zien we dat provincies dit deels wel opnemen. Zo kunnen ontwikkelingen die goed zijn voor biodiversiteit én (natuurinclusieve) recreatie mogelijk worden geagendeerd en met voorrang gerealiseerd.
- Sluit aan bij de Agenda Natuurinclusief. Deze nationale beweging stimuleert 1) 'meer ruimte voor recreatie' 2) meer biodiversiteit in dagrecreatieve en verblijfsrecreatieve terreinen en 3) natuurinclusief gedrag bij consumenten.

3. Naast eigenstandige recreatieruimte ook veel koppelkansen

Er liggen veel kansen om recreatieruimte mee te koppelen in de ruimtelijke transitie die in het landelijk gebied nu gaande zijn of een plek krijgen, o.a.:

- In natuurgebieden, door te koppelen aan de bossenstrategie, realisatie van NNN, etc.
- Op en aan het water. Waterrijke natuur (wetlands) en waterbergingsgebieden kunnen ruimte geven aan allerlei vormen van waterrecreatie (varen, zwemmen, vissen, etc.);
- Als onderdeel van de verstedelijkingsopgave en het agenderen van groene wijken in de stad;
- In het toegankelijk en beleefbaar maken van het platteland door middel van routes. Aankoop en inrichting van gebieden is niet altijd noodzakelijk, wanneer de infrastructuur voor recreanten voldoende is om het landschap toegankelijk en beleefbaar te maken.

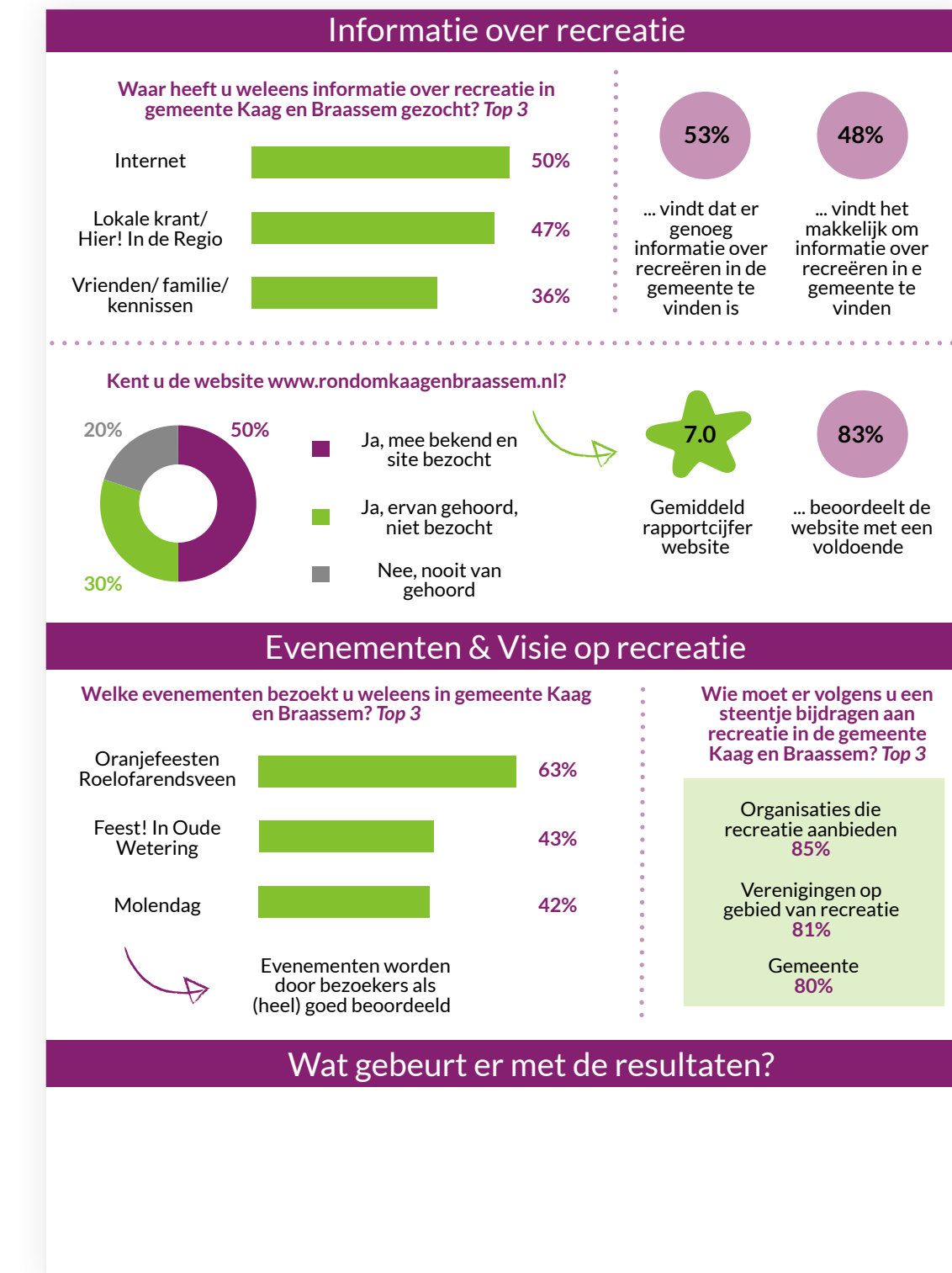
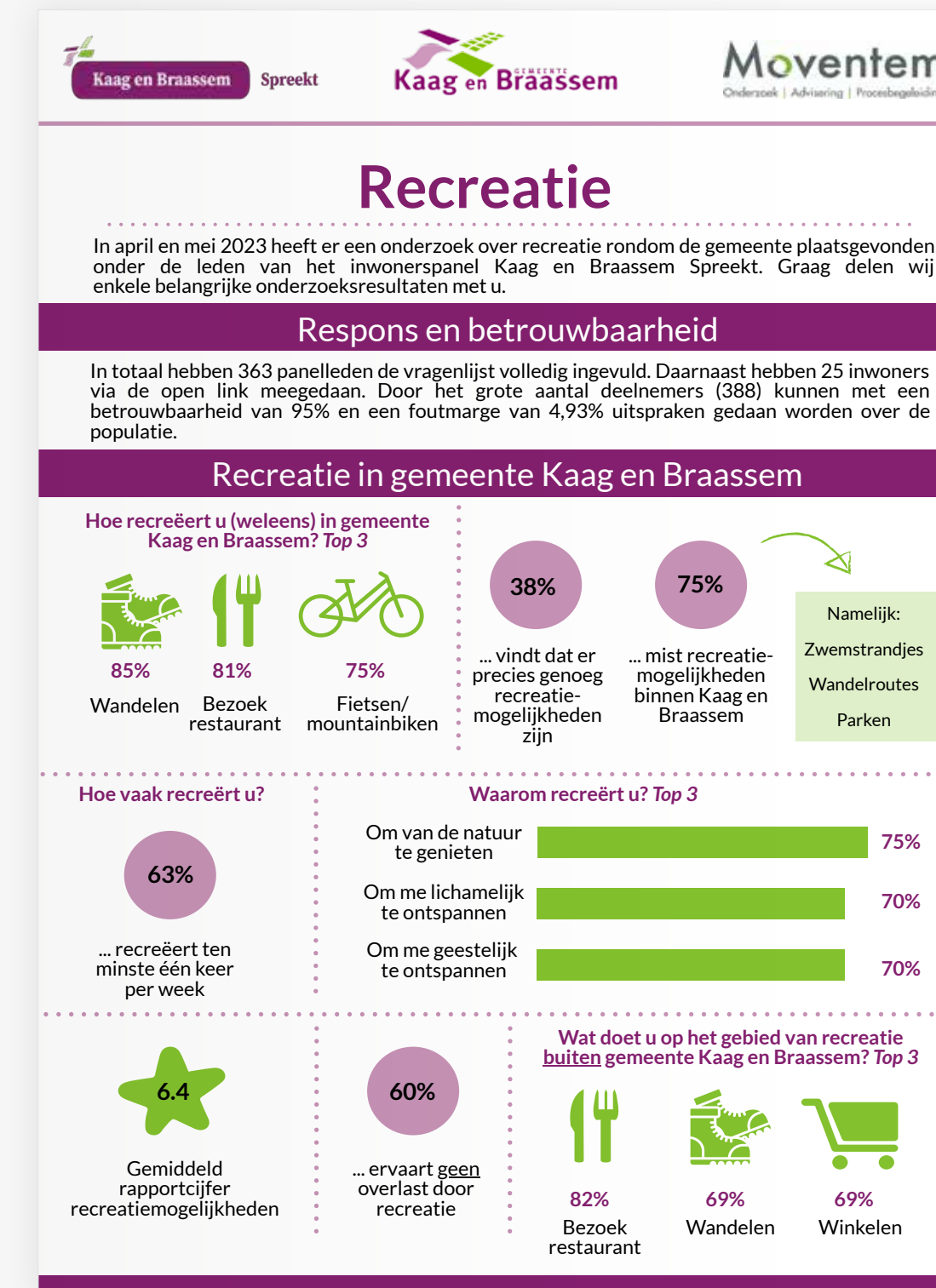
4. Doorontwikkelen recreatienormen

Zorg voor de doorontwikkeling van normen die recreatieve behoeften in beeld brengen (o.a. ook voor routegebonden vormen) én de toepassing hiervan in (integrale) gebiedsopgaven.

Afhankelijk van de lokale situatie van vraag, aanbod en beschikbare ruimte, kan 'ruimte voor recreatie' dan een plek krijgen.

Bijlage 3 Moventem

Rapport

Bijlage 4 Participatie

Overzicht bijeenkomsten

Omschrijving	Datum
Bewonerssessie Rijpwetering, Oud Ade, Nieuwe Wetering Leiden en Partners	17-04-23
Bewonerssessie Woubrugge Hoogmade Blauwe Zone	18-04-23
Provincie Zuid-Holland	24-04-23
Hollandse plassen ambtelijk	25-04-23
Ondernemers Platform Hollandse Plassen OPHP	01-05-23
Vrienden Kaag & Braassem Promotie inclusief horeca en verblijfsrecreatie	08-05-23
Gemeente openbare ruimte	09-05-23
Bewonerssessie Roelofarendsveen	09-05-23
Bewonerssessie De Kaag	10-05-23
Bewonerssessie Leimuiden, Rijnsaterwoude, Bilderdam	11-05-23
Stichting Promotie Kaag	12-05-23
Actieve groepen en stichtingen	16-05-23
Landbouw/Recreatie	25-05-23
Moventem onderzoek	30-05-23

Bijlage 5 Leefstijlen inwoners Kaag en Braassem

Leefstijlvinder

Om te achterhalen waar mensen in hun vrije tijd of op vakantie behoefte aan hebben kan er gekeken worden naar de gegevens van de leefstijlvinder. Deze tool deelt bovengenoemde mensen in over zeven groepen, namelijk: avontuurzoekers, plezierzoekers, harmoniezoekers, verbindingszoekers, rustzoekers, inzichtzoekers en stijlzoekers.

In onderstaande vergelijking zijn de dorpen vergeleken met de rest van de gemeente, de buurgemeenten en het landelijk gemiddelde.

Conclusie:

Als er gekeken wordt naar de leefstijlen van de bewoners uit Kaag en Braassem dan blijkt dat de grootste groep bewoners in Kaag en Braassem vallen onder de groep stijlzoekers (19,7%). Deze groep houdt van luxe en comfort. Ze omschrijven zichzelf als actief en doelgericht.

De op een na grootste groep bewoners bestaat uit inzichtzoekers (17,8%). Deze groep is gek op kunst, cultuur en wandelen.

De derde groep zijn de rustzoekers. Zij blijven het liefst rondom huis en houden van rust om zich heen. Er zijn verschillen per kern, zo zijn er in Oude Ade en Oude Wetering relatief veel rustzoekers en op de Kaag meer stijlzoekers en inzichtzoekers. Het is belangrijk dat de recreatiemogelijkheden aansluiten bij deze doelgroepen. Dit betekent kwalitatief goede recreatievoorzieningen, ruimte voor kunst en cultuur en veel mogelijkheden om te genieten van de omgeving door middel van wanden, fietsen en varen.

Opvallende punten:

- Het is opvallend dat in het dorp Kaag (12,6%) meer avontuurzoekers wonen dan in de rest van de gemeente (7,1%). Gemiddeld gezien wonen er minder avontuurzoekers dan het landelijk gemiddelde (11,2%).
- In de gehele gemeente kunnen er minder plezierzoekers (13,5%) dan het landelijk gemiddelde (18,1%) worden aangetroffen. Dit is vergelijkbaar met de buurgemeenten, waarin het percentage plezierzoekers schommelt tussen de 13,1% en 17%.
- Harmoniezoekers kunnen voornamelijk worden aangetroffen in de dorpen Hoogmade (16,1%), Nieuwe Wetering (15,9%) en Rijpwetering (14,7%). Gemiddeld genomen komt het percentage harmoniezoekers overeen met het landelijk gemiddelde (12%). Op de buurgemeente na (Nieuwkoop - 12,1%), scoren de overige buurgemeente lager binnen deze groep.
- Buiten de dorpen Kaag (11%) en Nieuwe Wetering (11,9%) wonen er in de overige dorpen meer verbindingszoekers aan dan het landelijk gemiddelde (12,5%). Dit varieert tussen de 12,8% en 15,1%.

- In de dorpen Oud Ade en Oude Wetering wonen voornamelijk rustzoekers. Maar liefst 23,2% van de bewoners, in beide dorpen, is een rustzoeker. Dit is hoger dan het gemiddelde van de gemeente (15,9%), dat van de buurgemeenten (tussen de 12,6% en de 15,9%) en dat van Nederland (17,2%).
- De op een na grootste groep bewoners bestaat uit inzichtzoekers (17,8%) en ligt aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde (13,3%). Dit is vergelijkbaar met de buurgemeenten waar het percentage inzichtzoekers varieert tussen de 15,6% en 19,6%. Vooral in de dorpen Kaag (22,4%),

Rijnsaterwoude (21,9%) en Hoogmade (19%) kunnen veel inzichtzoekers worden aangetroffen.

- Uit de leefstijlvinder blijkt dat de grootste groep bewoners in Kaag en Braassem vallen onder de groep stijlzoekers (19,7%). Daarmee scoort Kaag en Braassem hoger dan het landelijk gemiddelde (15,7%), maar vergelijkbaar met de buurgemeenten (tussen de 17% en de 24,3%). Binnen de grenzen van de gemeente komen de meeste stijlzoekers in de dorpen Kaag, Nieuwe Wetering en Rijnsaterwoude voor.

Postcode	Avontuurzoekers	Plezierzoekers	Harmoniezoekers	Verbindingszoekers	Rustzoekers	Inzichtzoekers	Stijlzoekers
2355 (Hoogmade)	5,0%	10,8%	16,1%	15,0%	16,9%	19,0%	17,2%
2159 (Kaag)	12,6%	13,0%	5,3%	11,0%	9,3%	22,4%	26,4%
2451 (Leimuiden)	5,9%	16,0%	11,9%	15,1%	13,5%	17,3%	20,3%
2376 (Nieuwe Wetering)	3,2%	14,8%	15,9%	11,9%	14,4%	14,8%	24,9%
2374 (Oud Ade)	5,6%	13,2%	5,6%	14,4%	23,2%	16,9%	21,0%
2377 (Oude Wetering)	5,6%	13,2%	5,6%	14,4%	23,2%	16,9%	21,0%
2465 (Rijnsaterwoude)	5,0%	10,3%	10,7%	12,8%	15,3%	21,9%	23,9%
2375 (Rijpwetering)	6,4%	15,5%	14,7%	13,8%	12,6%	16,3%	20,7%
2371 (Roelofarendsveen)	8,1%	12,9%	11,0%	14,5%	17,5%	17,9%	18,1%
2481 (Woubrugge)	8,1%	13,0%	11,8%	13,4%	13,9%	17,9%	21,9%
Kaag en Braassem	7,1%	13,5%	12,0%	14,0%	15,9%	17,8%	19,7%
Aalsmeer	7,6%	14,3%	10,2%	12,5%	14,3%	16,7%	24,3%
Alphen aan de Rijn	8,1%	17,0%	11,5%	13,0%	15,4%	15,6%	19,3%
Haarlemmermeer	9,6%	16,1%	9,8%	11,2%	12,6%	16,9%	23,9%
Leiderdorp	12,3%	16,1%	9,0%	10,7%	15,2%	19,6%	17,0%
Nieuwkoop	6,1%	13,1%	12,1%	14,6%	15,3%	17,6%	21,1%
Teylingen	9,5%	14,9%	9,6%	11,4%	14,5%	17,9%	22,2%
Uithoorn	11,3%	16,2%	9,9%	10,7%	13,6%	17,3%	20,9%
Nederland	11,2%	18,1%	12,0%	12,5%	17,2%	13,3%	15,7%

Bron: leefstijlvinder.nl

Samen maken
we het recreatief
aantrekkelijker

aan de slag

**KAAG &
BRAASSEM**

Beleef het verhaal

Recreatievisie
en actieprogramma

Stichting
Kaag en Braassem
Promotie
Juni 2023

Recreatie